

W. G. SEBALD AUSTERLITZ

♥
CAN

ROMAN

ALMANCA ASLINDAN ÇEVİREN
GÜLFER TUNALI

W.G. Sebald
AUSTERLITZ

Can Yayınları: 1732
Çağdaş Dünya Edebiyatı: 693

Austerlitz, W.G. Sebald
© The Estate of W.G. Sebald, 2001
Tüm hakları saklıdır.
© Can Sanat Yayınları Ltd. Şti., 2006

1. basım: Nisan 2008

Yayına Hazırlayan: Şebnem Sunar

Kapak Tasarımı: Erkal Yavi
Kapak Düzeni: Semih Özcan
Dizgi: Hayriye Kaymaz
Düzelti: Fulya Tükel

Kapak Baskı: Çetin Ofset
İç Baskı ve Cilt: Şefik Matbaası

ISBN 978-975-07-0926-5

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM, DAĞITIM, TİCARET VE SANAYİ LTD. ŞTİ.
Hayriye Caddesi No. 2, 34430 Galatasaray, İstanbul
Telefon: (0212) 252 56 75 - 252 59 88 - 252 59 89 Fax: 252 72 33
<http://www.canyayinlari.com>
e-posta: yayinevi@canyayinlari.com

W.G. Sebald
AUSTERLITZ

ROMAN

Almanca aslından çeviren
GÜLFER TUNALI

CAN YAYINLARI

**W.G. SEBALD'İN
CAN YAYINLARI'NDAKİ
ÖTEKİ KİTAPLARI**

GÖÇMENLER / *öykü*
SATÜRN'ÜN HALKALARI / *roman*

W.G. Sebald, 1944'te Wertach/Allgäu'da dünyaya geldi. Edebiyat bilimi alanında Freiburg, İsviçre ve İngiltere'de gördüğü yüksek öğrenimden sonra St. Gallen'da öğretmen olarak, Manchester Üniversitesi'nde ise okutman olarak çalıştı, Norwich'teki East Anglia Üniversitesi'nde doçent olarak görev yaptı. 1984'te profesör unvanı alan Sebald, üniversite kariyerine paralel olarak sayısız monografi ve makale yayınladı, yazınsal yapıtlarını ise 1980'li yılların sonundan itibaren vermeye başladı. Önceleri İngiltere, Amerika Birleşik Devletleri ve Fransa'da ilgi gören Sebald'ın yapıtlarının Almanya'da eleştirmenlerin dikkatini çekmesi 1990'lara rastlar. *Satürn'ün Halkaları* adlı yapıtı 1998 yılında Los Angeles Times Book Ödülü'ne değer görülen Sebald'ın aldığı öteki ödüller arasında Berlin Edebiyat Ödülü, Heinrich Böll Ödülü, Mörrike Ödülü ve Heinrich Heine Ödülü sayılabilir. Sebald 14 Aralık 2001'de arabasının direksiyonu başında geçirdiği kalp krizi sonucunda Norfolk'ta öldü.

Gülfer Tunalı, 1977 yılında Bulgaristan'da doğdu. İstanbul Üniversitesi Almanca Mütercim Tercümanlık Bölümü'nü bitirdi. Aynı alanda yüksek lisans yaptı. Ernst W. Heine'nin *Güvercin Gerdanlığı*, Heike Owusu'nun *İnka, Maya ve Aztekler'de Semboller*'i çevirdiği yapıtlar arasındadır. Tunalı, halen Dokuz Eylül Üniversitesi Avrupa Birliği Çalışmaları Bölümü'nde doktora çalışmasını sürdürmektedir.

Altmışlı yılların ikinci yarısında kısmen araştırma yapmak amacıyla, kısmen de kendimin bile anlayamadığım nedenlerden dolayı defalarca İngiltere'den Belçika'ya gittim, bazen sadece bir-iki günlüğüne, bazen de birkaç haftalığına. Bende sürekli çok uzak ve bilinmeyen diyarlara sürükleniyormuşum hissini uyandıran bu Belçika gezilerinden birinde, pırıl pırıl bir ilkyaz gününde, o güne kadar sadece adını duymuş olduğum Anvers şehrine de yolum düştü. Daha şehre varır varmaz, tren, iki yanında da garip sivri kuleciklerin yükseldiği viyadükten geçerek ağır ağır karanlık istasyona girdiğinde, içimi bir sıkıntı kapladı ve Belçika'da geçirdiğim bütün o zaman boyunca bir daha bu duygudan kurtulamadım. Emin olmayan adımlarla şehrin merkezinde oradan oraya dolaştığımı, Jeruzalemstraat, Nachtegaalstraat, Pelikaanstraat, Paradijsstraat, Immerseelstraat ve daha birçok cadde ve sokaktan geçtiğimi, sonunda şiddetli bir baş ağrısı ve can sıkıcı düşüncelerle, kendimi Astridplein'de, hemen garın yanındaki hayvanat bahçesine attığımı çok iyi hatırlıyorum. Kendimi birazcık daha iyi hissedinceye kadar içinde rengârenk sayısız ispinoz ve iskete kuşunun uçtuğu kafeslerden birinin önünde duran, hafif gölgede kalan bir banka oturdum. Akşama doğru parkın içinde dolaşmaya başladım ve son olarak daha birkaç ay önce açılan Nocturama'ya¹ uğradım. İçeride suni olarak yaratılan alacakaranlığa gözlerim alışıncaaya kadar epey bir süre geçti; camların ardında, yapay ve sol-

¹ Gece-gündüz döngüsünün değiştirilmesiyle ziyaretçilere gece faal olan hayvanları da görüp izleme imkânı sunan yer. (Ç.N.)

gun bir ayın aydınlattığı, sönük bir yaşam süren kuşları da ancak o zaman seçebildim. O gün Anvers'teki Nocturama'da ne tür hayvanlar gördüğümü artık tam olarak hatırlamıyorum. Daldan dala atlayan, kirli sarı kum zeminde sessizce ve süratle gelip geçen ya da bir bambu çalısının ardında kaybolup giden bütün bu yaratıklar, galiba Mısır veya Gobi Çölü'nden getirilen yarasalar ve sıçrayan fareler, yerli kirpiler, baykuşlar ve yapalaklar, Avustralya'dan keseli sıçanlar, zerdevalar, yediuyurlar ve maymunsulardı. Aslında bugün bile hâlâ gözümün önünden gitmeyen tek hayvan, ciddi bir yüzle küçük bir çayın başında oturmuş, sürekli aynı elma parçasını yıkayıp duran çamaşırcı ayıdır, sanki hiçbir suçu olmadan düştüğü bu sahte dünyadan, akla yakın her türlü titizliğin ötesindeki bu manasız temizlik ile kurtulmayı umuyor gibiydi. Nocturama'da yaşayan hayvanlarla ilgili bundan başka aklımda kalan tek şey, bunların çoğunun büyük gözlü olduğuydu, bir de etrafımızdaki karanlığı salt inceleme ve salt düşünce aracılığı-

la deşmeye çalışan bazı ressam ve filozoflarda görmeye alışkın olduğumuz o delici ve araştıran bakışlara sahipti-

ler. Bu arada, hatırladığım kadarıyla, aklımda şu soru dolanıp duruyordu: Gerçek gece çöküp de hayvanat bahçesi ziyaretçilere kapatıldığında, Nocturama'nın sakinlerinin bu tersine dönmüş minyatür dünyalarında az buçuk rahat bir uykuya dalabilmesi için, elektrik ışıkları açılıyor muydu acaba? – Yıllar geçtikçe, Nocturama'nın içerisine ilişkin hatıralarım, Anvers Centraal Station'daki *Salle des pas perdus* denilen salona ilişkin aklımda kalanlarla birbirine karıştı. Bugün bu bekleme salonunu zihnimde canlandırmaya çalıştığımda, gözümün önüne hemen Nocturama geliyor, Nocturama'yı düşündüğümde ise aklıma gelen şey, bekleme salonu oluyor, herhalde o öğleden sonra hayvanat bahçesinden çıktığım gibi doğruca gara girdiğim, daha doğrusu önce garın önündeki meydanda durup sabah buraya ilk ayak bastığımda pek dikkat etmediğim bu muhteşem binanın ön cephesinden yukarı baktığım için. Kral II. Léopold'ün himayesi altında inşa edilen bu binada yararlılığın çok ötesinde amaçların güdüldüğünü görüyordum şimdi; yukarıda, garın ön cephesinin solundaki bir kulenin tepesinde, tek hörgüçlü devesiyle Afrika hayvanlar ve yerliler âleminin temsilcisi olarak bir asırdır tek başına Flandr göklerine yükselen, tamamı bakır pasıyla kaplanmış zenci çocuk heykeli beni hayrete düşürmüştü. Altmış metre yüksekliğindeki bir kubbenin örttüğü Centraal Station'dan içeri girdiğimde, belki de hayvanat bahçesine yaptığım ziyaretten ve tek hörgüçlü deveyi görmüş olmamdan dolayı bende uyanan ilk düşünce, burada, bu şaşaalı, ancak o günlerde oldukça harap durumdaki fuayenin mermer nişlerinde aslan ve leopar kafesleriyle, köpekbalıkları, ahtapotlar ve timsahların yer aldığı akvaryumların olması gerektiği; ne de olsa bazı hayvanat bahçelerinde de küçük bir trene binip dünyanın en ücra köşelerini görüp dolaşma imkânı sunuluyor. Anvers'te adeta kendiliğinden baş gösteren bu ve buna benzer fikirlerden dolayı olsa gerek, bildiğim kadarıyla bugün personel kantini olarak kullanılan bekleme salonu bana ikinci bir Nocturama gibi göründü, iki ayrı görüntü üst üste bin-

di, ama bu, ben tam bekleme salonuna girerken güneşin şehrin çatılarının ardında batmasından da kaynaklanmış olabilir. Zira pencerelerin sıralandığı ön cephenin karşı duvarında yer alan kocaman, mat aynalardaki altuni ve gümüşü parıltıların sönmesiyle, birbirinden uzakta, sessiz ve kımiltısız birkaç yolcunun oturduğu bekleme salonuna ölümler diyarına yaraşır bir alacakaranlığın çökmesi bir olmuştu. Aralarında küçücük Fennec tilkileri, aktavşanlar ve hamsterler gibi cüce ırkına mensup birçok üyenin olduğu Nocturama'daki hayvanlar gibi bu yolcular da bana, belki salonun tavanının olağanüstü yüksek olmasından, belki de gitgide yoğunlaşan karanlıktan dolayı, ufacık göründüler. Bu kişilerin aslında sayıca azalmış, memleketinden sürülmüş veya yok olmuş bir halkın son temsilcileri oldukları, onca kişi arasından sadece kendileri hayatta kaldığı için hayvanat bahçesindeki hayvanlarla aynı hüznü yüz ifadesine sahip oldukları fikrine de sanırım bu nedenle kapıldım. – *Salle des pas perdus*'de bekleyenlerden biri de Austerlitz'ti, o zamanlar, yani altmış yedi yılında, daha önce sadece Lang'ın *Nibelunqlar* filmindeki Alman kahraman Siegfried'de görmüş olduğum sapsarı, garip şekilde dalgalı saçlarıyla neredeyse genç görünen bir adamdı. Sonraki karşılaşmalarımızdan farksız olarak o gün Anvers'te de Austerlitz'in üstünde ağır gezi botları, rengi solmuş mavi patiskadan bir çeşit işçi pantolonu, bir de özel dikilmiş ancak artık modası geçmiş bir ceket vardı ve kendisi, bu dış görüntüsü bir yana, gözlerini bir noktaya dikmiş, öylece durup bekleyen diğer yolculardan farklı olarak hummalı bir çalışma içinde olduğundan dolayı da hemen göze çarpıyordu. Elindeki kâğıda bir şeyler çiziktirmediği zamanlarda genellikle uzun uzun pencereleri, dikey oluklarla süslenmiş duvar ayaklarını veya salon konstrüksiyonunun başka parça ve ayrıntılarını incelediğinden Paris'e, Oostende'ye veya herhangi başka bir yere gidecek bir sonraki treni beklemekten çok bir devlet töreni düzenlemek için kurulmuş gibi görünen, ikimizin de oturmakta olduğu şaşaalı salonla ilgisi olduğunu düşündü-

ğüm bazı çizimler hazırlayıp notlar almakla meşguldü. Bir süre sonra Austerlitz sırt çantasından bir fotoğraf makinesi, açılıp kapanabilen bir körüğü olan eski bir Ensign çıkardı, onunla artık tamamen kararmış aynaların birçok resmini çekti, ancak bana 1996 kışında tekrar karşılaşmamızdan sonra emanet ettiği, çoğu düzenlenmemiş yüzlerce fotoğrafın arasında bu resimleri bulmayı başaramadım henüz. Nihayet Austerlitz'e yaklaşıp bekleme salonuyla neden böyle ilgilendiğini sorduğumda, bu samimiyetime hiç şaşırmadan hemen cevap verdi, zaten daha sonra sıkça tecrübe ettiğim gibi yalnız yolculuk edenler, bazen günlerce süren kesintisiz bir sessizlikten sonra konuşacak birini bulunca genellikle pek sevinirler. Hatta bu gibi durumlarda tamamen yabancı bir insana hiç sakınmadan açıldıklarına bile tanık olmuşumdur. Ancak Austerlitz ile o gün *Salle des pas perdus*'de de aynı şeyi yaşadığımı söyleyemem, sonraki görüşmelerimizde de ailesi ve yaşamından hiç denecek kadar az bahsetti. Daha sonraları "Anvers sohbetleri" adıyla andığı tartışmalarımızın çoğu –ki ilkini büyük kubbeli salonun öbür ucunda, tam bekleme odasının karşısında yer alan küçük lokantada gece yarısına kadar oturduğumuz o akşam yapmıştık– onun olağanüstü uzmanlık bilgisi doğrultusunda mimarlıkla ilgiliydi. Geç vakte kadar orada oturan az sayıdaki müşteriler bir bir ayrıldılar, sonunda bekleme salonuyla tıpatıp aynı şekilde düzenlenmiş lokantada ikimizden başka, Fernet içen bir adam ve tezgâhın ardında bacak bacak üstüne atmış halde bir bar sandalyesine kurulmuş olan ve kendini tamamen tırnaklarını törpülemeye vermiş olan barmaid kalmıştı. Oksijenle açılmış sarı saçlarını kuş yuvasına benzer bir topuz yapmış olan bu kadın hakkında Austerlitz bir ara söz arasında, geçmiş zamanın tanrıçası, diye bahsetti. Gerçekten de kadının arkasındaki duvarda, Belçika Krallığı'nın aslanlı armasının altında, lokantanın en görkemli parçası olarak kocaman bir saat asılı duruyordu, bir zamanlar yaldızlı olan, ama şimdi trenlerin kurumu ve sigara dumanıyla kararmış kadranında yaklaşık altı ayak uzunluğundaki

bir yelkovan kendi çevresinde dönüyordu. Konuşmaya ara verdiğimiz zamanlar ikimiz de bir dakikanın geçmesinin ne kadar uzun sürdüğünü fark ediyorduk, yargının kılıcına benzeyen bu ibrenin ilerleyerek bir saatin bir sonraki altmışta birini, kalbimizi neredeyse durduracak kadar tehditkâr bir titreme ile gelecekte ayırması, bunun olacağını önceden biliyor olmamıza rağmen, bize her seferinde korkunç geliyordu. – 19. yüzyılın sonlarına doğru, diye söze başladı Austerlitz, kendisine Anvers Garı'nın inşa sürecini sorduğumda, Belçika'nın, dünya haritasında zar zor fark edilebilen bu kahverengimsi noktacığın, sömürgeci girişimleriyle Afrika kıtasında yayıldığı, Brüksel'in sermaye pazarlarında ve hammadde borsalarında baş döndürücü ticari işlerin yapıldığı, sınırsız bir iyimserlikle şevke gelen Belçika halkının, uzun süredir yabancıların egemenliği altında aşağılanan, parçalanmış ve kendi içerisinde de bölünmüş olan ülkelerinin artık yeni bir iktisadi güç olarak parlamaya hazır olduğuna inandığı günlerde, yani şimdi artık çok gerilerde kalan, ama yine de hayatımızı bugün bile etkilemeye devam eden o dönemde, bundan böyle önüne geçilemez gibi görünen bu ilerlemenin hamisi Kral Léopold'ün bizzat kendisi, en nihayet bol keseden dağıtılabilecek kadar çoğalan parayı, yükselmekte olan ülkesine dünya çapında bir şan kazandıracak kamu binalarına yatırmaya karar verdi. Böylesine üst bir merci tarafından hazırlanan projelerden biri de, Louis Delacenserie'nin tasarladığı, on yıllık bir plan ve yapım sürecinin ardından 1905 yazında hükümdarın huzurunda açılan, Flaman metropolünün şimdi içinde oturmakta olduğumuz merkez garydı, dedi Austerlitz. Léopold'ün mimarına örnek almasını tavsiye ettiği yapı, kendisini, demiryolu binalarının bildik alçaklığını kat kat aşan kubbe konsepti ile cezbeden Lüsern'in yeni tren garydı. Delacenserie, Roma pan-

* Şimdi bu eskiz ve notları gözden geçirirken 1971 yılının Şubat ayında, kısa süreliğine İsviçre'de kaldığım bir sırada, Lüsern'e de gitmiş olduğumu hatırladım; orada Buzul Müzesi'ni ziyaret ettikten sonra tren garına geri dönerken uzunca bir süre iskelede kaldım, çünkü tren garının kubbesini ve ardında kıç

göğüne doğru bembeyaz yükselen Pilatus Dağları'nı görünce, Austerlitz'in dört buçuk yıl önce Anvers Centraal Station'da söyledikleri gelmişti aklıma. Birkaç saat sonra, 5 Şubat gecesinde, Zürih'teki otel odamda çoktan derin bir uykuya daldığım bir sırada, Lüsern tren garında hızla yayılan ve kubbeyi tamamen yok eden bir yangın çıkmış. Ertesi gün olayın gazetelerde gördüğüm ve haftalarca aklımdan çıkaramadığım resimlerinde beni bir şekilde rahatsız eden ve korkutan bir şeyler vardı, öyle ki bu duygu sonunda iyice yoğunlaşarak kendimi Lüsern yangınının suçlusunu ya da en azından suçlularından biri gibi hissetmeme kadar götürdü beni. Yıllar sonra bile bazen rüyalarımnda kubbenin alev alev yandığını ve ateşin karla kaplı Alpler'in bütün panoramasını aydınlatıldığını gördüm. (Yazarın Notu)

teonlarından esinlenerek oluşturduğu konstrüksiyonunda bu konsepti öyle etkileyici bir biçimde hayata geçirdi ki, dedi Austerlitz, günümüzün insanı bile, giriş salonuna adım atar atmaz, tıpkı kurucusunun niyet ettiği gibi, uluslararası ticarete ve uluslararası ilişkilere adanmış, her türlü profanlıktan uzak bir katedraldeymiş hissine kapılır. Delacenserie, anıtsal yapısının ana unsurlarını İtalyan Rönesans'ının saraylarından almış, dedi Austerlitz, ancak Bizans ve Mağrip etkileri de görülmektedir; buraya indiğinizde granit taşlarla örülmüş, yolcularda ortaçağ çağrışımları uyandırmaktan başka bir amacı olmayan yuvarlak kuleleri belki görmüşsünüzdür. Delacenserie'nin Centraal Station'daki, bu garın mermer merdivenli fuayesinde ve peronlarının cam ile demir karışımı çatısında geçmiş ile geleceği birleştiren, son derece gülünç bulduğum eklektizmi, aslında yeniçağın ısrarcı üslubudur, diyen Austerlitz, Roma panteonlarında tanrıların ziyaretçilere tepeden baktığı yüksek kürsülerde, Anvers tren garında hiyerarşik bir düzenle 19. yüzyıl ilahlarının –madencilik, endüstrinin, ulaşımın, ticaretin ve sermayenin– sergilenmesi de buna pek uygun düşünüyor, diye devam etti. Salonun dört bir köşesinde, siz de görmüşsünüzdür, duvarların tam ortasında, üstünde buğday demetleri, çapraz çekiçler, kanatlı tekerler ve buna benzer simgelerin yer aldığı taş armalar asılmış, ancak zannetmeyin ki arı kovani motifi de insanın hizmetindeki doğayı veya insanların ortak erdemi olarak emeği sembolize ediyor, tam tersine, sermayenin toplanıp biriktirilmesini temsil etmektedir. Bütün bu semboller arasında da, dedi Austerlitz, kadran ile akrep ve yelkovanın temsil ettiği zaman, en önemli yeri almaktadır. Fuayeyi peronlarla birleştiren ve bütün binada Barok tarzında inşa edilmiş tek unsur olan çapraz merdivenin yirmi metre kadar tepesinde, panteonlarda tam da ana kapının doğrudan uzantısı olarak imparatorun heykelinin olduğu yerde, bir saat asılı duruyor; en büyük gücün yeni temsilcisi olarak, kralın armasının ve *Eendracht maakt macht* sloganının bile üstünde yer alıyor. Saatin Anvers Garı'nda işgal

W. G. SEBALD

AUSTERLITZ

ROMAN

W. G. Sebald'in, 2001 yılında 57 yaşındayken geçirdiği bir araba kazası sonucunda ölmeden önce yayınlanan son yapıtı *Austerlitz*, kendi kökenini keşfetmeye girişen akademik kariyer sahibi Jacques Austerlitz'in izini sürüyor. Vatanından, dilinden ve adından koparılan bir köksüzün, yersiz yurtsuzun öyküsünü anlatan *Austerlitz*, bir ebedî gezginin her uğrakta bıraktığı izleri adım adım takip eden bir anlatı.

Borges, Calvino, Thomas Bernhard, Nabokov ve Kafka'yla aynı soydan sayılan Sebald, her yapıtında kendi dünyasını yaratmayı başaran bir yazar. *Austerlitz* de, gerçeği hayalle harmanlayan, tarihle bugünü çakıştıran, estetiği bir an olsun elden bırakmayan olağanüstü bir belgesel. "Yaşamöyküleri koleksiyoncusu" Sebald'den, *Göçmenler ve Satürn'ün Halkaları*'ndan sonra bir başyapıt daha...

Alman edebiyatının benzersiz yazarı Sebald, ülkesinin II. Dünya Savaşı'ndan sonraki unutkanlığına meydan okuyor; geçmişin izlerini sürerek toplumun belleği olmayı üstleniyor.

KAPAKTAKİ FOTOĞRAF: PETER-ANDREAS HASSIEPEN

ISBN 978-975-07-0926-5

9 789750 709265
<http://www.canyayinlari.com>